

Vtisi udeležencev UTŽO Trebnje s popotne malhe v Trstu

Odločitev vodstva naše univerze, da obiščemo Trst in del tržaškega Krasa je bila sprejeta nad pričakovanji. Ne zgodi se namreč pogostokrat, da v največjem avtobusu zmanjkuje prostora za prijavljene udeležence in da je potrebno katerega od njih zavriniti.

Jasno in ledeno jutro 29. novembra smo le pričakali našega prevoznika in prijazno vodičko Majo, ki nam je s svojim prijaznim nagovorom prikazala vsebino ekskurzije.

Prijetno kramljanje in odhod z Loma po jutranji kavici smo v Kozini pridobili novo moč za doseg ciljev današnjega dne. Lokalni vodič gospod Franci nas je ob nenehnem razkrivanju kraških zanimivostih pokrajine najprej pripeljal na Socerb. Razgled s te višine je dejansko nudil ptičji perspektivi podobno panoramo severne Primorske oz. Tržaškega zaliva. Kot na dlani je bil pred nami Trst, Žavlje, Tržič, Gradež v daljavi in na levi strani Koper s pristaniščem in glej, daleč v nadaljevanju na pečini cerkev sv. Jurija v Piranu. Ne samo razgled, gospod Franci je že s te pozicije prikazal prve v skopih obrisih predele Trsta, opisov znamenite zgradbe se dotaknil posameznih zgodovinskih dejstev, izogniti se ni mogel umazani industriji mesta in čezmejnemu onesnaževanju tudi slovenskega okolja. Skratka zmerna do močna burja nam je do dobra zbistrila jutranji pogled in dojemanje realnosti pod nami ležečega mesta.

Malho smo nadaljevali naprej z avtobusom v predmestje in po mestu. Fascinirala nas je ob vstopu zapletena prometna infrastruktura, še bolj pa nas je presenetilo dejstvo, da je v mestu res mnogo industrijskih objektov z umazano tehnologija.

Naše ogleda smo nadaljevali peš. Mesto se razprostira na veliki površini. Danes ima 210 tisoč prebivalcev. Zaznati je zanimivo dejstvo da razvoj mesta ni v porastu in da Trst na nek način ni italijanski, saj ga tretirajo kot konkurenco ostalim italijanskim pristaniščem. V začetku 20. stoletja je tukaj živelo 60 tisoč Slovencev, danes pa je v mestu preko 20 narodnosti. Občutek dobiš, da se identiteta vodilne nacije v takem mestu izgublja.

In kje so Slovenci? Mestu so dali pomemben pečat, saj so tukaj delovali veliki možje slovenstva, Trubar, Levstik, Cankar, Kette. Mesto je zaznamovano tudi s slovenskimi arhitekti: Fabiani, Ravnikar, Podrecca, zanemariti pa ne moremo dejstva, da so v Trstu v 20.

stoletju pomemben pečat vtisnili tudi slovenski gospodarstveniki. Gospod Boris Pahor, Slovenec, Tržačan, ki letos praznuje 103 – rojstni dan, pisatelj, umetnik, kandidat za Nobelovo nagrado nastopa kot slaba vest italijanske oblasti, ki na vse možne načine že stoletja tepta Slovence, slovensko identiteto, slovensko zgodovino in civilizacijo v Trstu in na slovenskem Krasu. Na nek način lahko izrazimo delovanje italijanske oblasti v Trstu genocid nad slovenskim narodom. Skozi razlage dejstev dobimo vtis, da je njihovo delovanje do vsega slovenskega in Slovencev sovražno, da je vse, kar diši po slovenskem, nevredno, slabo, »komunistično«, da je potrebno vse negirati, prikriti, prikazati, da je italijansko in ne slovensko. Zakaj tak odnos, se sprašuje popotnik ob prikazu vsega negativnega. Trst je bil naš, šele sedaj razumem gnev in srd primorskih Slovencev, tudi teh v zamejstvu in njihovo lahko rečemo borbena in revolucionarno razpoloženje. Vzrok je le eden – krivice, ki se Slovencem na tem področju godijo že več kot stoletje in dejstvo, da so prav najbližji sosede Italijani največji zavojevalci in s tem največji sovražniki slovenskega, primorskega življa. Očitno naši sosede svojega načina do nas Slovencev še v današnjem času ne morejo premostiti. Še dolgo časa bo potrebnega, da bomo kljub dejstvu skupne evropske družine vzpostavili prave dobrososedske odnose.

Ob ogledu mesta so nas fascinirala zgodovinska dejstva o v Trstu živečih umetnikih, pesnikih in pisateljih svetovnega slovesa. Med njimi moramo izpostaviti Žigo Zoisa, mecena slovenskim književnikom v Prešernovem času. Primoža Trubarja, ki je deloval v Trstu. Fascinantna je bila zgodba o Jamesu Joyceu (Ulysses), ki je živel in pisal v Trstu. Tukaj je deloval tudi Rainer Maria Rilke. Gospod Franci nam je na izredno zanimiv način prikazal delovanje bordelov po Trstu, ki so imeli očitno posebno vlogo pristaniškega mesta. Narodni dom v Trstu, boleča rana iz 20. let prejšnjega stoletja, danes živi in predstavlja upanje, da bo prihodnost Slovencev na tem področju v skupni evropski družini drugačna, pravična in da bo doživela slovenska skupnost priznanje zgodovinskih dejstev in prihodnost v smislu verza našega največjega pesnika Franceta Prešerna, da »ne vrag, le sosed bo mejak«.

In še zadnje dejanje na poti iz Trsta – Bazovica, kraj nesrečnih dogodkov iz 30. let prejšnjega stoletja. Ustavili smo se v spominskem parku, kjer je kruta fašistična soldateska pokončala četverico naših narodnih herojev, ki so se postavili po robu italijanskem oz. fašističnemu »genocidu«, Bidovec, Marušič, Miloš in Valenčič. Padli so pod streli fašističnega nasilja. Sramota! Kako naj ima ob tej krutosti naš sosed oprano in čisto vest?

Bistveno bogatejši smo se v poznih popoldanskih urah vrnili domov. Vodenje ekskurzije ocenjujem z oceno odlično, prav tako pa gre odlična ocena tudi vodstvu UTŽO.

Majda in Janez Kos